

ὁ ἄνθρωπος! — Καὶ πῶς ὁ πρῶτος θιασώτης καὶ πράκτωρ τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ, τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, πῶς ὁ Ναπολέον ἐγγράφεται ἐπὶ τῶν νόμων καὶ διαταγμάτων; *Ναπολέον ΕΛΕΩΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΘΕΛΗΣΕΙ* αὐτοκράτωρ τῶν *Γάλλων*. — Προσθέσατε, τὴν ἐθνικὴν θέλησιν, ἀλλὰ μὴ ἀφαιρῆτε ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος, τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ ἔθνους, ἀπὸ τοῦ ποιμένου τῶν χριστιανῶν, τὸν οἶκτον, τὴν χάριν, τὸν ἔλεον τοῦ παντοδυνάμου, τοῦ μόνου σοφοῦ! τὸν οἶκτον, τὴν χάριν, τὸν ἔλεον, ἅτινα καθ' ἡμέραν παρ' αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἐξαίτουμέθα!

Ἄνθρωποι, « μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἵθρι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν εἰς τὸ δοκιμάζειν τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον. »

Σ.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ Κ. Π. Βράιλα Ἀρμένη Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἰονίων Νήσων, ὃ ἐπιγράφεται

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

Ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἠθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν τοῦ Νοεμβρίου 1863, σελ. 317.

Ὁ Κ. Βαρθελεμῆς Σαινθιλαίρος. Ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστήσω ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς τὴν προσοχὴν τῆς ἀκαδημίας περὶ τῶν ἔργων τοῦ Κ. Βράιλα Ἀρμένη, Καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Κερκύρας (ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήσοις). Ὁ νέος τόμος ὃν πρὸ μικροῦ ἐδημοσίευσεν ὁ Κ. Βράιλας προορίζεται εἰς τὰς Σχολὰς, καὶ εἶναι τρόπον τινὰ ἐγχειρίδιον τῆς ὅλης ἐπιστήμης τιθέμενον εἰς χεῖρας τῶν μαθητευόντων. Τὰ τοιοῦτου εἶδους βιβλία, ἐμβριθῆ ἅμα καὶ χρήσιμα, εἶναι πάντοτε δυσχερέστατα, διότι πρέπει νὰ συνενώσῃ τις ἐν αὐτοῖς πολλώτατα καὶ λίαν διάφορα προσόντα, πρέπει νὰ ᾖ σαφὴς καὶ σύντομος ἄνευ πολλοῦ θάθους, ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ ᾖ πλήρης καὶ ὄχι ὑπὲρ τὸ δέον ἐκτεταμένη, οὐδὲν δύναται τις νὰ ἀναπτύξῃ εἰς αὐτὰ, καὶ οὐχ ἦττον τὰ πάντα ὀφείλει νὰ εἴπῃ. Ὁ Κ. Βράιλας συνησθάνθη ἐντελέστατα τὰς δυσκολίας ταύτας, ὡς τὸ ἀποδεικνύει τὸ προοίμιον αὐτοῦ πλήρες ὀρθονοίας καὶ μετριοπροσύνης, καὶ δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι λίαν ἐπιτυχῶς ὑπερνήκησεν αὐτάς. Τὸ σχέδιον ὅπερ ε-

μελλε νὰ ἐκτελέσῃ, ἦτο πολὺ ἐκτεταμένον, καὶ κατάρθωσε νὰ τὸ περιστείλῃ ἐντὸς πεντακοσίων σχεδὸν σελίδων.

Ἴδου ποία ἡ γενικὴ τάξις, ἣν ἠκολούθησεν ὁ Κ. Βράιλας.

Ὅριζαι κατὰ πρῶτον τὴν φιλοσοφίαν, ἣτις εἶναι, κατ' αὐτὸν, ἡ ἐπιστήμη τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν νόμων τῆς νοήσεως καὶ τῆς πράξεως· ἔπειτα ἐνδεικνύει τὰ διάφορα μέρη, ἐξ ὧν ἡ ἐπιστήμη αὕτη συνίσταται, καὶ διαίρει αὐτὴν εἰς δύο μεγάλα τμήματα ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ὀρισμοῦ λαμβανόμενα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον, τὸ ἀποτελοῦν τὸ πρῶτον βιβλίον, περιλαμβάνει τὴν ἀνάλυσιν τῆς νοήσεως, τούτέστι, ψυχολογίαν, λογικὴν, κολογίαν καὶ θεοσοφίαν· τὸ δὲ δεύτερον περιλαμβάνει τὴν θεωρίαν τῆς πράξεως ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, διακρινόμενῃν εἰς ἠθικὴν, φιλοσοφίαν τοῦ δικαίου, ἰδιωτικοῦ, δημοσίου καὶ διεθνούς, καὶ φιλοσοφίαν τῆς ἱστορίας.

Τοιαῦται αἱ κυριώτεραι ὑποθέσεις, αἷς διαδοχικῶς ἐπραγματεύθη ὁ Κ. Βράιλας, καὶ εἰς αἷς ἠδυνήθη νὰ δώσῃ ἄνευ πολυλογίας καὶ ἰσχνότητος, τὸ ἀληθὲς μέτρον, οὗ ἦσαν ἐπιδεκτικαὶ. Ἐκαστον τῶν μεγάλων τούτων ζητημάτων φυσικῶς ὑποδιαίρειται εἰς πλεῖστα ἕτερα δευτερεύοντα, ἅτινα πάντα ἐκτίθενται ἐν τάξει καὶ μετὰ σπανίας καθαρότητος. Αἱ ἀνκεφαλιώσεις αὗται ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχωσιν, ὅταν δὲν ᾖ τὸ ἐξαγόμενον παλλῶν εὐρυτέρων καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένων μελετῶν. Τοῦτο ἐπραξε τῶντι ὁ Κ. Βράιλας, συμπυκνῶσας εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, σχετικῶς ὄχι πολὺ ὀγκῶδες, πάντα τὰ συμπεράσματα πολυετοῦς παραδόσεως. Δὲν εἶναι ἀκριβῶς τὰ μαθήματα αὐτοῦ ἀλλ' ἡ οὐσία καὶ οἶονεὶ αἱ βάσεις αὐτῶν.

Ἐπιθυμῶ δὲ πρὸ πάντων νὰ παρατηρήσω εἰς τὴν ἀκαδημίαν, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ Κ. Βράιλα εἶναι ἀρίστη, καὶ δὲν δύναται εἰμὴ νὰ συντείνῃ λίαν ἐπιτυχῶς εἰς μόρφωσιν τῶν πνευμάτων τῶν νέων, πρὸς οὗς ἀποτείνεται. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι ἡ ψυχολογικὴ, ἡ μόνη ἣν δύναται ν' ἀκολουθήσῃ ἡ φρόνιμος καὶ ἔλληλος φιλοσοφία ἀπὸ Καρτεσίου, καὶ ἣτις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας βαίνουσα εἰς τὰ ἴχνη τῆς Σκωτικῆς Σχολῆς, ἀνεκαίνισεν ὅλην τὴν ἐπιστήμην. Ὁ Κ. Βράιλας δὲν ἠδυνήθη εἰς ἐγχειρίδιον ἐξ ἀνάγκης συνοπτικώτατον νὰ παραθέσῃ τὰς μαρτυρίας ἐφ' ὧν στηρίζεται, οὐδὲ νὰ συζητήσῃ τὰ ἐναντία πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ συστήματα. Ἀλλ' ἐπαισθητὴ εἶναι ἐν ὅλῳ τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ ἡ ἐπιβροχὴ τοῦ πνευματισμοῦ, καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Καθηγητὴς Κερκύρας συνάπτεται πλαγίως πρὸς τὴν κίνησιν, ἐξ ἧς ἀπὸ ἡμίσεως αἰῶνος προήλθεν ἡ ὠφέλιμα καὶ ἡ τιμὴ τῆς Γαλλικῆς φιλοσοφίας.

Ἰπὸ τὴν ὕψιν ταύτην πρὸ πάντων συνιστῶ τὸ

πάνημα αὐτοῦ εἰς τὴν εὐνοίαν καὶ τιμὴν τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας. Περίεργον εἶναι νὰ βλέπη τις τὴν φιλοσοφίαν ἀναγεννωμένην ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τοῦ οἰωνοῦ καὶ οἰονεῖ τὴν προστάξιν τοῦ Γαλλικοῦ πνεύματος. Ἐραυζομένη παρ' ἡμῶν ἡ Ἑλλάς, σεβαστὴ μήτηρ πάσης ἐπιστήμης ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Δύσει, ἀναλαμβάνει τρόπον τινὰ τὸ ἴδιον κτῆμα. Καὶ ἐάν τι δυνάμεθα ἡμεῖς σήμερον νὰ τῇ διαβιβάσωμεν καὶ ἀποδώσωμεν, τοῦτο γίνεται διότι ἄλλοτε τὸ πᾶν ἐλάβομεν παρ' αὐτῆς ἄνευ τῆς Ἑλλάδος, μικρὰ πιθανότης ὑπάρχει, ὅτι ἠθέλωμεν εἶσθαι σήμερον πᾶν ὅ,τι εἴμεθα, καὶ πρέπει νὰ χαίρωμεν, δυνάμενοι τώρα ν' ἀναπέμψωμεν πρὸς αὐτὴν τινὰς τῶν ἀκτίνων, ἃς ἐλάβομεν παρ' αὐτῆς ἀναμέσον τῶσων αἰώνων. Οὐδέποτε θέλωμεν ἐξοφλήσει τὸ χρέος μας ὅ,τι καὶ ἂν κάμωμεν, ἀλλ' αἰεὶ ἀίσις περιπτώσις μετὰ τόσας περιπετείας ἐὰν ἐπαναφέρωμεν φῶτα τινὰ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἐξ οὗ πᾶν φῶς καὶ πᾶσα νοημοσύνη προήλθε.

Προσθέτω ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ Κ. Βράϊλα εἶναι ἑκκλῆσιον νὰ μᾶς δώσῃ πολλὰ καλὴν ἰδέαν τῶν ἐν Ἑλλάδι φιλοσοφικῶν μελετῶν. Εἰς αὐτὰ τὰ ἡμέτερα Σχολεῖα ἢ παράδοσις δὲν εἶναι οὔτε ὑψηλότερα οὔτε ὑγιεινότερα, καὶ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο, ὅπερ προωρίσθη εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Κερκύρας, ἠθελε πολὺ καλὰ ἀρμόζει εἰς χεῖρας τῶν ἡμετέρων. Διὰ τῆς γενναίας καὶ ἐπιδεξίου πράξεως, ἣν πρὸ μικροῦ ἔκαμεν ἡ Μεγάλη Βρετανία, αἱ Ἴονικαι Νῆσοι χωρισθεῖσαι ἐπὶ μικρῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, θέλουσι μετ' οὐ πολὺ συνενωθῆ μετ' αὐτῆς, ἀφ' οὗ τὸ ἐπεθύμησαν, Αἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν θέλουσιν εἶσθαι ἢ κοινὴ πρωτεύουσα, καὶ ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν ἐνταῦθα εὐχὴν τινὰ, πιστεύομεν ὅτι ἐν Ἀθήναις πρὸ πάντων, ἢ παράδοσις τοῦ Κ. Βράϊλα ἠδύνατο νὰ ᾔνοι ἐπιωφελεῖ καὶ γόνιμος. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἀναμφισβότως ἐν Κερκύρᾳ, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἠθελε κατασταθῆ τοιαύτη εἰς ὑψηλότερον θέατρον.

Περαίνων τὸν λόγον, θέλω ἐνθυμίσει τῇ Ἀκαδημίᾳ, ὅτι τῇ παρουσίᾳ πρὸ δέκα καὶ ἐπέκαινα ἐτῶν τὸ πρῶτον Σύγγραμμα τοῦ Κ. Βράϊλα, ἐπεγραφόμενον *Δοκίμιον περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν*, Κερκύρα 1851. Ἡ ἀκαδημία δύναται νὰ ἴδῃ ὅτι ἡ δραστηριότης τοῦ Κ. Βράϊλα δὲν ἐχλαρώθη, καὶ ὅτι ἐπροσπάθησε νὰ προσθέσῃ νέα δικαιώματα εἰς ἕσα πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀπέκτησε (*).

ΙΣΤΟΡΙΑ

τῆς

ΣΙΒΥΛΛΗΣ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Octave Feuillet)

ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΡΟΣ.

Α'.

ΟΙ ΦΕΡΙΑΙ.

Ἐρξία τις ἡμέρα τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐπλησίαζε πρὸς τὸ τέλος. Ἡ μικρὰ καὶ εὐπαγῆς ἐκκλησία τῶν Φερίων, ἡ ἐπιστέφουσα τὴν στρογγύλην κορυφὴν ἀποβόρῳχος βράχου κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νορμανδικῆς χερσονήσου, ἔσειε τοὺς δύο ἰσχυροτάτους κώδωνας ἐν ῥυθμῷ ἀγαλλιᾶσεως. Πληθος δὲ, τὰ κυρικὰ ἐνδύματα ἐνδεδυμένοι, διασπαρὲν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἐδόμβει ἐν τῷ κοιμητηρίῳ· ἐδέχθη μετὰ ψιθυρισμοῦ εὐχαριστήσεως τὴν ἐμφάνισιν νορμανδῆς τροφοῦ ἐν μεγάλῃ στολῇ, ἣτις ἐπιφανείσα σχεδὸν εὐθὺς ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς πύλης, ἐκίνει ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν μεγάλων πτερύγων τοῦ καλύμματός της βρέφος τετυλιγμένον εἰς πλούσια σπάργανα βελούτου. Τὸ πλῆθος διεσπάρθη ἐνώπιον τοῦ σοβαροῦ τούτου προσώπου, ὅπερ κατεδέχετο ἐνίοτε νὰ δεκκόπτῃ τὸ θριαμβικόν του βᾶδισμα ὅπως ὑψώσῃ ἔλιγον πρὸς χάριν τῶν συγκεκινημένων γυναικαρίων τὸν πέπλον τοῦ βρέφους. Τὴν τροφὸν ἠκολούθουν δύο ὑπηρετὰς μέλαιναν στολῆν ἐνδεδυμένοι, πεφορτισμένοι βαρεῖς σάκκους, ἐπισύροντας ἰδίως τὴν προσοχὴν τοῦ ἐλιγώτερον αἰσθηματικοῦ μέρους τοῦ κοινοῦ. Ἀἴφνης ὁ ἐφημέριος, φορῶν ἔτι τὸ ἐπιτραχήλιον, ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας περιφροντικῶς καὶ ἀπέτεινέ τινὰς λέξεις εἰς τοὺς ὑπηρετὰς, οἵτινες ἀπεχώρησαν ἐσπυσμένως συμπαρασύροντες κατὰπιν τὸ πλῆθος. Ὀλίγας στιγμὰς μετέπειτα ὁ ἐφημέριος, ἀνὴρ ῥωμαλέος, ἠδὴ ἄρμος καὶ ἀποπνέων τιμὴν ἀγαθότητα, εὗρίσκατο μόνος ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ μικροῦ κοιμητηρίου καὶ ἠκούοντο μακρὰν, ἀναμειγμέναι πρὸς τὸν συγκεχυμένον τῶν κυμάτων ῥόχθον ἐπὶ τῆς παραλίας, αἱ κρυφαὶ τῶν παιθῶν ἐριζόντων ἐπὶ τοῦ ὀπισθεν μέρους τῆς χέρσου περὶ τῶν συνήθων φιλοδωρημάτων. Ἐν ταύτῳ ἔπαυσε ν' ἀντηγῆ ὁ ἐορτάσιμος κώδων τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπλὴ αὐτῆς ἀρχιτεκτονικὴ ἐπανελάθει ἐν τῇ ἐρημίᾳ τὸν αὐστηρὸν καὶ μελαγχολικὸν χαρακτῆρα ὃν ὁ Ὠκεανὸς φάνεται ἀντανακλῶν ἐπὶ παντὸς γείτονος πράγματός. Ὅπισθεν τῶν μεγάλων δασῶν τῶν καλυπτόντων τὸν ὀρίζοντα πρὸς τὴν γῆν καὶ ἀκολουθούντων εἰς ἀπέραντον ἔκτασιν, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, τοὺς κυματοειθεῖς λόφους, ὁ ἥλιος κατέβαιεν ἐν

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Περὶ τοῦ συγγράματος τοῦ Κ. Βράϊλα ἐδημοσίευσεν ἡ Πανδώρα δύο βιβλιοκρισίας (ἕρα φυλλ. ἀδ. 4 Αὐγ. 15 Σεπτεμβ. καὶ 4 Ὀκτωβρ. 1863). Χαίρομεν δὲ σήμερον βλέποντες ὅτι ἡ αὐτὴ ἐπιδοκιμασία ἀπαγγέλλεται καὶ μεταξὺ τοῦ σοφωτάτου τῆς Γαλλίας συλλόγου.